

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2025-02-27

Diarienummer N161-1992/24

Handläggare

Anna Bergsten

Telefon: 031-365 00 00 (växel)

E-post: anna.bergsten@funktionsstod.goteborg.se

Redovisning av personligt ombud för 2024, ansökan om statsbidrag för 2025 och översyn av antal tjänster med personligt ombud för 2026

Förslag till beslut

1. Nämnden för funktionsstöd antecknar informationen om inskickad redovisning av verksamhet med personligt ombud för 2024 till Länsstyrelsen i Västra Götalands län.
2. Nämnden för funktionsstöd antecknar informationen om inskickad ansökan om statsbidrag för verksamhet med personligt ombud för 2025 till Länsstyrelsen i Västra Götalands län.
3. Nämnden för funktionsstöd ger förvaltningen i uppdrag att utreda behov av personligt ombud och se över antalet tjänster med personligt ombud för 2026.

Sammanfattning

Personligt ombud riktar sig till personer från 18 år som till följd av en psykisk funktionsnedsättning har ett omfattande behov av personligt stöd genom i första hand samhällsinsatser såsom hälso- och sjukvård, socialtjänst, socialförsäkring och/eller arbetsmarknadsåtgärder. Det personliga ombudets uppdrag är att stödja dessa personer att hitta rätt i samhällssystemet och få sina rättigheter tillgodosedda.

Länsstyrelsen har begärt in redovisning av verksamheten med personligt ombud för 2024. Senast den 1 mars 2025 ska också en ny ansökan om statsbidrag för innevarande år lämnas in till Länsstyrelsen, vilket förvaltningen för funktionsstöd gjorde den 4 februari 2025 för att finansiera fortsatt verksamhet med personligt ombud under 2025.

Bräcke diakoni har tillhandahållit personliga ombud för Göteborgs Stad sedan 2006. Sedan 2023 är Bräcke diakoni upphandlat att tillhandahålla personliga ombud. Med anledning av det tecknar nämnden för funktionsstöd ettåriga avtal med Bräcke diakoni som per automatik förnyas årligen i upp till fyra års tid. I förfrågningsunderlaget till upphandlingen anges att förvaltningen anger behovet av personliga ombud, utifrån vilket Bräcke diakoni ska leverera. Där framgår också att förvaltningen inte kan garantera någon volym på antalet tjänster under avtalstiden.

Ett fortsatt samarbete med Bräcke diakoni är av betydelse för att säkerställa målgruppens möjlighet till stöd. Samtidigt förordas nämnden att ge i uppdrag till förvaltningen att se över behov av personligt ombud samt resurser i form av personligt ombud som är rimliga inför 2026. Detta utifrån omställningen till ny socialtjänstlag, kommunallagens krav på god ekonomisk hushållning och att nämndens kostnader för personligt ombud fortsätter att öka utan att balanseras upp av tilldelat statsbidrag.

Bedömning ur ekonomisk dimension

År 2024 var nämndens kostnader för en heltidstjänst personligt ombud 951 252 kronor per år. I denna summa ingår även kostnader för bland annat obekvämt arbetstid (OB), semestertillägg, semester- och sjukvikerier, administrativa kostnader samt rese-, lokal-, och utbildningskostnader. För nuvarande 19 heltidstjänster med personligt ombud innebär det 2024 en årskostnad om 18 073 788 kronor.

Enligt avtal har leverantören möjlighet att räkna upp kostnaden enligt omsorgsprisindex (OPI) som årligen fastställs av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). För 2025 har Bräcke diakoni begärt en uppräkningsprocent på fem procent, vilket motsvarar en kostnadsökning om cirka 903 700 kronor, och därmed en årskostnad om cirka 18 977 500 kronor för 19 heltidstjänster.

Förvaltningen ansöker varje år om statliga medel för verksamhet med personligt ombud. Under 2024 har statsbidrag på 7 519 706 kronor utgått för 19 tjänster. Beloppet på det statsbidrag som tilldelas påverkas av hur många ansökningar som inkommer till Länsstyrelsen, och besked kommer därför först en tid efter att möjligheten till ansökan stänger den 1 mars 2025. Utöver tilldelning av statsbidrag tillkommer 2025 även ett beräknat momsbidrag på 1 138 649 kronor.

Förutsättningarna att göra en korrekt uppskattning av årets kostnader för nämnden försvåras av att besked från Länsstyrelsen dröjer efter ansökan. Med största sannolikhet kommer tilldelningen av statliga medel fortfarande inte att täcka nämndens faktiska kostnader. År 2025 uppskattas nämnden behöva bidra med cirka 10 319 000 kronor, vilket innebär en kostnadsökning om cirka 1 500 000 kronor på två år (bestående av cirka 600 000 kronor mellan 2023 och 2024, samt cirka 900 000 kronor mellan 2024 och 2025) till följd av uppräkningsprocent enligt OPI. Beräkningen förutsätter en tilldelning av statsbidrag på samma nivå som föregående år. Vid minskat statsbidrag ökar nämndens kostnader ytterligare.

Utifrån omställningen till ny socialtjänstlag, kommunallagens krav på god ekonomisk hushållning och att nämndens kostnader för personligt ombud fortsätter att öka utan att balanseras upp av tilldelat statsbidrag finns ett behov av att se över hur många personliga ombud som är hållbara för nämnden att finansiera 2026.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på ärendet utifrån den ekologiska dimensionen.

Bedömning ur social dimension

I Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2021–2026 understryks bland annat rätten till ett självständigt liv och rätten till bästa möjliga hälsa. Stödet från ett personligt ombud syftar till att den enskilde ska få bättre möjligheter att påverka sin livssituation, leva ett mer självständigt liv och få vara delaktig i samhället, med tillgång till samhällets utbud av vård, stöd och service på jämlika villkor.

Under verksamhetsår 2024 har stöd från personligt ombud erbjudits sammanlagt 676 personer (416 kvinnor, 246 män och 14 icke binära¹). Verksamheten prioriterar stöd till

¹ ”Icke binär” innebär att identifiera sig mellan, bortom eller med båda könskategorierna kvinna/man.

uppdragsgivare med hemmavarande, minderåriga barn samt personer som riskerar att bli vräkta från sin bostad. Totalt 53 uppdragsgivare hade under 2024 helt eller delvis hemmavarande barn under 18 år som var kända för verksamheten. Barnperspektivet beaktas bland annat genom att det personliga ombudet vid behov stödjer uppdragsgivare med barn att söka stöd i sin föräldraförmåga. Det personliga ombudet informerar även om stödverksamheter riktade till barn, samt anmäler misstankar om att barn far illa till socialtjänsten.

Samverkan

Information om ärendet lämnas på förvaltningsövergripande samverkansgrupps (FSG) möte den 19 mars 2025.

Bilagor

1. Verksamhetsrapport 2024
2. Erfarenhetsrapport 2024
3. Redovisning av verksamhet med personligt ombud 2024 till Länsstyrelsen i Västra Götalands län
4. Ansökan om statsbidrag för verksamhet med personligt ombud för 2025 till Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Ärendet

Nämnden har att ta ställning till redovisning av personligt ombud 2024, information om ansökt statsbidrag för verksamhet med personligt ombud 2025 och uppdrag till förvaltningen att utreda behovet av och se över antalet tjänster med personligt ombud för 2026.

Beskrivning av ärendet

Om personligt ombud

Personligt ombud riktar sig till kommuninvånare från 18 år som till följd av en psykisk funktionsnedsättning har ett omfattande behov av personligt stöd genom i första hand samhällsinsatser såsom hälso- och sjukvård, socialtjänst, socialförsäkring och/eller arbetsmarknadsåtgärder. Det personliga ombudets uppdrag är att stödja dessa personer att hitta rätt i samhällssystemet och få sina rättigheter tillgodosedda, och detta på sätt som stärker personernas delaktighet och egenmakt. Varje uppdrag anpassas efter individens behov och önskemål, och det personliga ombudet ska vara en tillgång för individen - inte för kommun eller region.

För sitt uppdrag samverkar verksamheten för personligt ombud med en stor mängd aktörer. Exempel är Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Stadsmissionen, frivilligcentraler, stiftelsen Gyllenkroken och aktivitetshuset inom förvaltningen för funktionsstöd, men också brukarorganisationer som Nationell samverkan för psykisk hälsa (NSPH), Funktionsrätt Göteborg och Ångestförbundet ÅSS.

Bakgrund och finansiering

Bräcke diakoni redovisar i en verksamhetsrapport och en erfarenhetsrapport sitt arbete under 2024. Rapporterna är underlag för Göteborgs Stads redovisning av verksamheten personligt ombud 2024 till Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Redovisningen avser en årsbeskrivning av bland annat antalet ombudstjänster i kommunen, erbjuden utbildning och handledning för ombuden, antal personer som har fått stöd av personligt ombud, orsaker till att nya ärenden tagit kontakt med verksamheten samt hur mycket statsbidrag för verksamhet med personligt ombud som har beviljats respektive förbrukats under året.

Senast den 1 mars 2025 ska en ansökan om statsbidrag för innevarande år lämnas in till Länsstyrelsen, vilket förvaltningen gjorde den 4 februari 2025 för att finansiera fortsatt verksamhet med personligt ombud under 2025. Ansökan omfattar bland annat uppgifter om sökande kommun, att Bräcke diakoni är upphandlad utförare av verksamhet med personligt ombud, samverkan kring verksamheten, beskrivning av hur de personliga ombuden ska arbeta med målgruppen samt hur kommunen planerar att följa upp hur verksamheten med personligt ombud har utvecklats.

Bräcke diakoni har utfört personligt ombudsverksamhet för Göteborgs Stad sedan 2006. I samband med att ett idéburet offentligt partnerskap (IOP) med nämnden för funktionsstöd löpte ut den 31 december 2022, upphörde också IOP som avtalsform. Från och med 2023 är Bräcke diakoni i stället upphandlat som leverantör av personligt ombudsverksamheten. Det innebär att nämnden i stället tecknar ettåriga avtal med Bräcke diakoni som per automatik förnyas årligen i upp till fyra års tid. Förlängning av avtalet träder i kraft om inte nämnden säger upp avtalet senast nio månader före utgången av innevarande avtalsperiod.

I förfrågningsunderlaget till upphandlingen framgår att förvaltningen anger behovet av personliga ombud, utifrån vilket Bräcke diakoni ska leverera. Där framgår också att förvaltningen inte kan garantera någon volym på antalet tjänster under avtalstiden.

Förvaltningen ansöker varje år om statsbidrag för verksamhet med personligt ombud. En återkommande omständighet är att tilldelade statliga medel endast motsvarar en mindre andel av nämndens kostnader för personligt ombud, vilket medför att nämnden varje år måste finansiera den större andelen.

Förvaltningens bedömning

I förslaget till ny socialtjänstlag framhålls förebyggande insatser som ett särskilt angeläget område för kommunerna att utveckla och stärka. Det är förvaltningens bedömning att tillgången till och stöd från personliga ombud har såväl förebyggande som hälsofrämjande effekter för personer med psykiska funktionsnedsättningar, då stödet bland annat syftar till att målgruppen ska få bättre möjligheter att påverka sin livssituation, leva ett mer självständigt liv och ta del av samhället på mer jämlika villkor. Vidare svarar verksamheten med personligt ombud mot kommunens ansvar för att söka upp personer med psykisk funktionsnedsättning, kartlägga behov samt erbjuda stödinsatser.

Ett fortsatt samarbete med Bräcke diakoni är av betydelse för att säkerställa målgruppens möjlighet till stöd. Samtidigt förordas nämnden att ge i uppdrag till förvaltningen att se över behov av personligt ombud samt resurser i form av personligt ombud som är rimliga inför 2026. Detta utifrån omställningen till ny socialtjänstlag, kommunallagens krav på god ekonomisk hushållning och att nämndens kostnader för personligt ombud fortsätter att öka utan att balanseras upp av tilldelat statsbidrag. En översyn kan medföra konsekvenser i form av förändrad tillgång till stöd från ett personligt ombud för målgruppen.

Då nämndens möjlighet att justera behovet är reglerat i förfrågningsunderlaget i upphandlingen kräver inte en översyn att befintligt avtal sägs upp. Förvaltningen förordar ändå att Bräcke diakoni senast den 31 mars 2025 meddelas av förvaltningen att en översyn av behov och resurser för personligt ombud kommer att göras och att förvaltningen återkommer till Bräcke diakoni i frågan om volymförändring. Detta för att skapa bra förutsättningar för leverantören att förbereda eventuella förändringar för 2026.

Camilla Blomqvist

Anna Lifjorden

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef Utföraravdelning Nordost/Sydväst